

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 1 (142)

1995 m. sausis

Bemaž 4000 žmonių per penkeilius metus susibūré apie "Tremtinio" redakciją ir kas kaip išgalėdamas jai talkino.

Žmonės rašo mums, dažniausiai ne-gaudami už tai jokio honoraro, o nere-tai net ir darbuose paskendusios redak-cijos paprasčiausio "aciu". O kaip norisi kiekvienam jų pasakyti: "Tai Jūs, mie-lieji, ir esate tikrieji "Tremtinio" kūrė-jai". Nebūtume išgyvenę ir be užsienio lie-tuvii finansinės paramos, be jų didžiulio nuoširdumo ir pagalbos. Tai mūsų stipry-bės šaltinis. Teneužala, teneišenka.

Tiesos sakymo metas niekada nera lengvas. Stengiamės nepasiduoti nei pa-tiklumui, nei neapykantai. Ypač svarbu, kad faktus išdėstantys mūsų autorai ne-perša savo nuomonės. Peržvelgus raši-nius, aiškėja aukšta jų moralė, taikumas ir atkaklus siekimas teisingumo: per tei-

singumą- į geresnę ateitį. Ir deja, deja-beveik visi jie už tiesos sakymą, už pi-lierinę poziciją yra patyrę žiauriausias politines represijas. Nuostabu, kad ma-tydami šalia save tiek karčių alintus, fiziškai pasilpusius, senyvo amžiaus žmo-nes mes, perpus jaunesni, pasijuntame esą stipresni, negu iš tikrujų esame.

nant atgautą valstybės nepriklausomy-bę, vykdant desovietizaciją.

Nebuvome ir nebūsime abejingi ir šiandienei Lietuvos politikai, buities, kul-tūros ir kitoms dienos aktualijoms.

Laikraščio pozicija- tai pilietinė sovie-tini genocidą patyrusios ir už Lietuvos nepriklausomybę nuosekliai kovojan-

rašo mums. Tai labai brangūs laiškai. Tarp jų ir šūsnis tokiai, kurie pirmą kartą prabyla į skaitytojų.

Savo šeštasis leidimo metais "Tremtinys" toliau auga ant pamatų, ku-riuos klojome visi kartu. LPKTS rajonų skyriai labiausiai rūpinosi "Tremtinio" prenumerata, rašė apie vietos naujinias ir savo pastangas saugoti Lietuvą nuo pavoju, nužerti užmaršties dulkes nuo Tautos laisvės kovų ir sovietinio geno-cido istorijos.

Visiems gulagų ir tremties broliams ir seserims, visiems "Tremtinio" bičiu-liams sėkmės, ištvermės ir sveikatos lin-ki LPKTS prezidentas B.Gačauskas, pir-mininkas A.Lukša ir LPKTS valdyba.

Būkime tvirti ir vieningi. Laimingu metu!

Vanda PODERYTĖ

Laimingu Naujųjų metų!

"Tremtinys" nėra ir turime vilčių, kad nebus, politizuotas, partinis laikraš-tis, nes LPKTS sąjunga turi vieną tikslą- dirbtį Lietuvos, o ne savo organizacijos ar asmeniniam labui.

Nevalia pamiršti, kiek LPKTS pastan-gomis Lietuvoje jamžinta svarbių isto-rinių vietų, asmenų, susijusių su Tautos didvyriškumu, kiek įdėta triūso stipri-

čios visuomenės pozicija. Būtent todėl kai kurie skaitytojai "Tremtinį" pavadinia tikruoju valstybės laikraščiu. Ačiu už to-kį įvertinimą. Tik norime pridurti, kad "Tremtinys" niekada nebuvo paremtas valstybės lėšomis. Atvirkšciai- privers-tas mokėti mokesčius.

Ačiu autoriams, kurie ne kartą už paskutinius centus nusiperka voką ir pa-

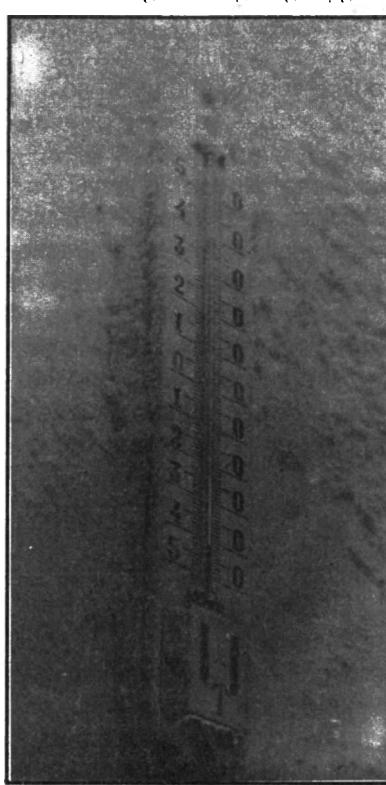
"Duonos kasdieninės duok mums, Viešpatie."

Duona... Tai mano vaikystės svajonių žodis Laimingu vaikų sap-nai spalvoti, jie gula sotūs, apsika-binę lėlę, meškiuką ar kokį kitą my-limą žaislą. Jų nepersekoja nakties košmarai- jie sotūs. Savo rytinėse ir vakarinėse maldose jie dékoja Dievui už laimingai prabėgusių die-ną, už tėvelių sveikatą, už skalsią duoną. Mano vaikystės sapnai bu-vo kitokie. Vos pabudus, mano lū-pos kuždėdavo vieną sakinį: "Duok man, Viešpatie, nors truputėli duonos. Aš taip noriu valgyti. Jeigu ne galia duoti suvalgyti, tai bent duok pauostyt: jau pamiršau duonos kvapą..." Tačiau ilgus metus Dievas buvo tarytum kurčias- neišgirdo mano maldos.

1953-ųjų žiemą nuo šalčio traš-kėjo medžių šakos, paukščiai negy-vi krito ant balto sniego. Naktimis vilkai staugdavo apie mūsų name-lį. Aplink- Sibiro miškai, kiek už-mato akys- balti sniegynai.

Vieną vakarą kažkas pasibeldė į duris. Mūsų namelis, iki pat lan-gų užpustytais sniego, buvo toli nuo gyvenvietės, todėl tokiu paros me-tu toks taigoje paklydės svečias bu-vo netikėtas. Mama įleido ateivį. Dieve, kaip jis atrodė! Nesiskutes, nesiprausės, purvinais apiplyšusiais rūbais, maišas ant pečių. Pasisvei-kinės apžvelgė mūsų būstą, o tai buvo vos vienas kambarėlis, kartu ir miegamasis, ir virtuvė, ir svetainė. Žmogus atsisėdo prie stalos. Mes, keturi vaikai ir mama, atidžiai stebėjome kiekvieną jo judesį. Žmo-gus nusiėmė nuo pečių maišą, lė-tai į atrišo ir, išėmė tris kepaliukus duonos, padėjo juos ant stalos.

Tada tarė: "Vaikai, prie stalo! Val-gysime duoną!" Mano širdis vos neplyšo iš džiaugsmo. Ant mūsų sta-lo niekada nebuvo duonos nė trupinėlio, o dabar - trys kepalai. Die-ve, koks tu gailetingas galu gale

Žiemos temperatūra

išgirdai mano maldas, atlyginai mums už kančias ir viltis Tokio kal-no duonos nebuval dar mačiusi. Žmogus raikė duoną, o mes ją val-gėme- godžiai, kaip išalkę vilkiukai. Jis vis dalijo mums riekutes ir su gailesčiu žiūrėjo į mūsų virpančias rankas, siekiančias dar vieno gabalo. Pats jis nevalgė. Tikriausiai ne todėl, kad buvo sotus, nes atro-

dė toks išvargės ir išbadėjes. Ma-tyt, norėjo, kad mes sočiai priva-lgytume bent vieną kartą.

Ši naktis buvo nuostabi- nekan-kino košmarai ir alkis. Išaušo sek-madienio rytas. Atsikéléme vėliau, ir vėl džiaugdamiesi išvydome ant stalo duoną. Svečias vėl vaišino mus visus, pats net neprisiliessamas prie vaišių. Atsiklaupę priešais Jėzaus paveikslą, visi penki dékojome Die-vui už įvykusį stebuklą. Dabar nei šaltis neatrodė toks baisus, nei pus-nys tokios gilio. Diena prabėgo kaip sapne. Mūsų gerasis svečias su-manė mums padaryti rogutes. Su-kaė labai nuostabias, kaip tikras stalius. "Atminčiai paliksiu jums dovanėlę, vaikai. Tėvo neturite, tai aš pasirūpinsiu",- pasakė jis.

Sekmadienio vakarą svečias nuėjo anksčiau gulti, nes pirmadienio ryta turėjo išvykti. O ir mes tu-rēdavome keltis labai anksti, nes mokykla buvo už 8 km nuo mūsų trobelės, kelio jokio nebuvo. Trise žengdavome tomis pačiomis pėdo-mis- vyriausiasis brolis (aštuonerių metų) pirmas pramindavo taką. Pusnys siekė pilvą. O ankstų ryta vilkai dar nespėdavo nutolti nuo mūsų trobos, ir mes eidami girdė-davome jų staugimą. Tačiau nė karto jie neužpuolė mūsų, nors bu-vo tokie pat alkani kaip ir mes.

Pirmadienio ryta mes atsikélé-me anksti, patylukais apsirengė-me net nedegdami žibalinės lempos. Tegul mūsų maitintojėlis dar pamiega. Jau ir visai išaušo, o jis nesikelia. Mama patylukais priėjo prie jo lovos ir norėjo pažadinti. Bet kas gi tai! Lova buvo tuščia! Antk-

Angliakasių namas. 1965m., Inta

lodė iškelta lyg po ja gulėtų. Visi labai nustebome, kodėl išejo neat-sisveikinės. Mes jam net už duoną

Juozo Mečinsko nuotraukos

nepadėkojome. Išbégome į kiemą, šaukėme, bet atsiliepė tik aidas. O

vo prarasta, atrodo, visiems lai-kams...

Teresė KALINAUSKIENĖ

1995m. sausis

TREMTINYS

Nr. 1 (142)

2

LPKTS Marijampolės skyriaus Kreipimasis

Gerbiamas Lietuvos Respublikos Prezidente!

LPKTS Marijampolės skyriaus (1730 narių) visuotinio susirinkimo vardu kreipiamės į Jus, išreikšdami didelį nerimą dėl ruošiamos tranzito sutarties su Rusija. Karti istorijos patirtis primena, kad pasitikėti Rusija negalima. Tai imperinė valstybė, turinti kelių šimtmečių grobuoniškos politikos prieiti. Traukiniai, važiuojantys per Lietuvos teritoriją, sudarytų sąlygas provokacijoms, kaip buvo 1940m.

Už tranzito sutarties pasekmes atsakomybę turi prisiimti LDDP ir jos Vyriausybė.

Nekontroliuojama Lietuvos oro erdvė. Tai kelia didelį pavojų mūsų valstybės saugumui.

Kita mums labai skaudi- Genocido tyrimo centro problema. Jau antri metai budime buvusiouse KGB rūmuose, protestuodami prieš Genocido tyrimo centro vadovo V.Skuodžio paskyrimą ir naujos administracijos formavimą. Norime išsaugoti istorijai mūsų kančią dokumentus ir išsiaikinti genocido vykdytojus. Daug kartų kreipėmės į Jus, Ministram Pirmininką, Teisingumo ministrą- jokio atsakymo. Dar kartą prašome: padékite sureguliuoti Genocido tyrimo centro problemą. Reikalaujame Genocido tyrimo centro vadovą skirti tik Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos bei Politinių kalinių sajungos teikimu.

Kreipimasis priimtas 1994 12 18

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Rusijos elgesys sukrečiantis ir neleistinas

Vokietijos ambasados Vilniuje demaršas atkreipė visų politinių jėgų dėmesį. Ambasados pranešime spaudai reiškiamas susirūpinimas dėl karinio tranzito sutarties tarp Rusijos ir Lietuvos. Opozicijos vadovas prof.V.Landsbergis mano, kad "Lietuvos URM dirbo nepatenkinamai, jog tokio demaršo nebūtų arba kad Jame matytume tikslėnius akcentus. Kariniam Rusijos tranzitui Lietuvos geležinkeliais pagal Lietuvos taisykles ir... leidimus kliūčių nėra; tai bus realizuojama, kaip skelbė Lietuvos Vyriausybė, nuo 1995m. sausio 1d., o Rusijos reikalaujama ypatinga sutartis kelia naujų politinių pavojų. Lietuva turėjo ir tebeturi pakankamai gerus santykius su Rusija". Savo pareiškime profesorius mini Rusijos ekonominių spaudimų

Lietuvių ir Rusijos valstybinės televizijos kursotomą "priešiškumą visoms Baltijos šalims".

"Rusijos elgesys pastaruoju metu apskritai sukrečiantis ir neleistinas. Ignoruodama šį realų smurto ir žudynių kontekstą, beveik reikalaudama Lietuvos įspareigojimų Rusijos militaristinėms jėgomis, vykdančiomis nusikalstamą karą Čečenijoje, Europos Sajunga gali suklysti ir nesustiprinti saugumo Baltijos regione, o atvirkščiai, paskatinti Rusijos ekspansionizmą, kurio tikslas- vėl dominuoti Baltijos jūroje ir diktuoti Baltijos valstybių bei Europos pasirinkimus", - įspėja. Opozicijos vadovas ir teigia, kad "Rusijai kryptant į karines avantiūras ir galimą militaristinę diktatūrą, didžiulę atsakomybę turi jausti pačios Lietuvos politikai".

Santarvės be Teisingumo būti negali

Ir žmonės, ir laikraščiai jaučia pareigą prie Naujuųjų metų slenkščio peržvelgti svarbiausius praėjusių metų įvykius. Vieniems tai "nepriklasomos" spaudos sumanai pakištas Dekanidžės gaujos procesas, paslaugiai nutylinti krijujų nusikaltimo užsakovų grupes ir bosu vardus. Antri iškeitė pirmon vieton Prezidento B.Klintono atvykimą į Rygą. Treti neslepdamai džiugesio mano, kad nebuvu nieko svarbesnio, kaip stipriai išgaudinus nomenklaturą teisingumo referendumo sužlugdymas...

Tik niekas nepaminėjo čečenėnų tragedijos, jų didvyriškos savigynos, taip skaudžiai primeinančios mums pokario kovas. Laikraščiai gal nespėjo, gal kai kada buvo patogiai nematyti ir Lietuvos likimą lemiančių įvykių Kaukazo šalyje ... Pasak prof.V.Landsbergio, pasaulis dar nematė tokį baisių ir kruvinų Kalėdų, kaip praėjusiais metais. Beje, kažin ar moralu būtų nutylėti Klepočių ir kitų kaimų gyventojų išžudymą, sodybų sudeginimą per 1944 metų Kalėdas. Tada Vetrovo divizijos kareivos žudė beginkius virus, moteris, vaikus. Ginkluota kova prasidėjo po to. Išidėmėtina, kad šis kraupus kalėdinis 50 metų "jubiliejus" nebuvu paminėtas né vieno aukštosios valdžios vyro sveikinimo kalboje. Nepravėrė burnos aukštieji valdžios ponai ir aplie kitą ne mažiau reikšmingą Lietuvai kalėdinį jubiliejų- prieš 55-erių metus (1939 metais) suomiai. Kalėdas šventė nuozmniai kovodami su Raudonaja armija. Ar šie du jubiliejai ir per šv.Kalėdas Rusijos aviacijos bombų ir raketų griuvėsiams parversta išdidžių kalniečių sostinė Groznaus néra vienas svarbiausiai (o gal ir visų svarbiausias!) Lietuvai 1994 metų įvykis?.

Nevalia nepaminėti dar vieną pusamžio metinių. 1944m. liepos mėnesį Centriniaiame MGB kalėjime Vilniuje prasidėjo plainingas, nuoseklus Lietuvos patriotų žudymas. Apie tai liudija

Lietuvos Katynė-Tuskulėnų parako duobės.

Praėjusių Kalėdų antrają dieną Vilniaus Rotušės menėje ižymiam Lietuvos poetui, raštojui ir mastytojui Justinui Marcinkevičiui iškilmėnai įteikta premija Lietuvos Santarvės fondo premija. Iškilmėnė dalyvavo Respublikos Prezidentas A.Brazauskas. Jam iš dešinės sėdėjo tylus garbusis monsinj. K.Vasiliauskas, iš kairės- laureatas. Kalėjo premijos įsteigėjas- išeivijos verslininkas Julius Kazėnas. Jis sakė džiaugtusi, jei Tėvynėje ir svetur gyvenantys lietuvių palaikytų kilnią santarvės idėją. Prieštarauti santarvės idėjai būtu ne tik neteisinga, bet nežmoniška, nedora. Tokiam aktui diena pasirinkta net labai tinkama- Kalėdos, ramaus, tyro krikščioniško džiaugsmo šventė. Ir garbiųjų asmenų susodinimas ne viena prasme reikšmingas ir išsidėmėtinis! Kalbėtojų žodžiai gražūs, skambūs, iškilūs, diplomatiški. Ir vis dėlto šio iškilmėnimo renginio atmosferoje tvyrojo netikrumo jausmas. Gal junesnė ar atbukusios pilietinės klausos ausis to signalo ir neigdėjo, tačiau niekaip negalėčiau to pasakyti apie jau pamėtus asmenis.

Filosofas Arvydas Juozaitis teigė, kad "galėtume tik džiaugtis, jeigu Santarvės idėja būtų tik Lietuvos idėjos turinys, kad Lietuvos idėja ir Lietuvos santarvė būtų tapačios. Tačiau nei Santarvė, nei Lietuvos idėja pačios savaime neskleidžia šviesos. Šviesą skeleidžia žmonės, kurie turi spinduliuočių išmintį ir meilę, nepabūgdami netgi visų tamšiuju jėgų, žmonės, jveikdami savyje tamšiuosis ir aklusius egoizmo daigus... Galime džiaugtis ir tikėti, kad ji (premia, E.S.) atėjo tiesos keliu... ir atėjo vedama Trių Karalių: krikščioniškumo, tautiškumo ir demokratikumo".

Sunku įtarti filosofą nežinojus vieno iš pamatiniai romėnų principo, skelbiančio, kad "Tei-

singumas yra valstybių pamatas". Lietuvos idėja su Santarvės idėja šiandien iš tikrujų netapatininta. Tai galėtų įvykti tik tada, jei Santarvė būtų grindžiama Teisingumu. O Teisingumas anaiptok netapatinintas su teismų reforma, kai teisėjus parenka viena tamši praeities paveldo neatsikračiusi politinė jėga. Du atskūrusios Lietuvos Parlamentai neįvardijo okupaciją laikotarpiu kaip teisėtos Tautos savigynos. O tai buvo būtina padaryti, ir tik tada ir tuo pagrindu nuosekliai imtis valstybės struktūrų atkūrimo darbų. Tai buvo būtiniausia Lietuvos gyventojų pilietinės Santarvės salyga.

Gerbiamam A.Juozaiciui paprieštaraučiau- Lietuvos idėja turi magiškos galios ir šviečia stipriau negu legionai asmenybė. Asmenybės tegali atspindėti dalelę Tėvynės šviesos, kurią sugebėjo laiku sugerti. Tėvynės šviesos žiburėliai švietė ne tik trumpais, palyginti ramiais ir kurybingais laisvos Tėvynės laikotarpiais, bet ir miškų slėptuvėse, KGB kalėjimuose, sibiruose, išeivijos pasaulio kampeiliuose, jau nekalbant apie gimtosios žemės kaimus, miestus. Tiesą pasakius, tų švieselių marquynas- tai kita būtinoji Santarvės salyga. Joms pavieniui gėstant, nyksta ne tik Santarvės idėja, bet ir jos įkūnijimo galimybė. Tenemerkina šie žodžiai iš tikrujų ryškesnės už daugelio (bet ir labiau įpareigojančios) poeto J.Marcinkevičiaus asmenybės šviesos.

Filosofas mini "tamšiasias jėgas", kurių nepabūgsta žmonės, "spinduliuočių meilę ir išmintį". O kas tos tamšiosios jėgos? Dabartinėje Lietuvoje tai esminis klausimas, beje, vėlgi plaukiantis iš Teisingumo sampato. Ką priskirti toms "tamšiosioms jėgomis"- tuos, kurių kaulai dėžėse iš Tuskulėnų duobių išvežti į Teismo medicinos institutą, ar tuos, kurie tas duobes pripildė lavonų? O gal, grįžtant į nūdieną, taip tikty vadinti Si-

biro trentinius ir politinius kalinius, jau antrus metus tebetarianti protesto akciją buvusiam KGB kalėjime? O gal "LSSR nusipelnusio teisininko" P.Raslano bendražygis, jau gaunancius padidintas pensijas nepriklasomoje Lietuvoje? Premija neatėjo tiesos keliu, nors Trių Karalių naujas įvaizdis kilnus ir, priimtinas. Ne tik Aukštosios valdžios pareigūnams, ne tik šviesioms asmenybėms, o ir šiaip piliečiams reikia eiti Teisingumo keliu, ir netikrumo jausmas palengva ims sklaidytis.

Laureatas pasakė, kad "Santarvė kyla iš laisvės ir meilės, kad Nesantarvė žmogus ne-meilės ir ne-laisvės žmogus. Jis yra nepasitikėjimo ir baimės žmogus". Ir vėl pakartosi: be

Teisingumo vargu bau įmanoma meilę patirti. O laisvė- tai tik būtina Teisingumo atkūrimo salyga, tačiau jei laisve piktnaudžiauja nusikaltėliai, tai iki Teisingumo tolį toli. Santarvėi pasiekti toli gražu nepakanka laisvės ir meilės. Juk kalbare į piliečių Santarvę, tai ar be Teisingumo išsiversime? Nei baimė, nei pyktis, Gerbiamas Poete, čia niekuo dėti. O pasitikėjimo smarkiai mąžta ten, kur néra Teisingumo. Tai, beje, pilietinės aksiomos. Raginamas siekti Santarvės ne Teisingumo pagrindu, o užmirštant, gal net baime ir prieverta "užmaršinant" neteisibes, skriaudas, patycias, švelnai tarant, néra doras. Tikriausiai garbusis monsinjoras, sédėjęs Prezidento dešinėje, savo ganytojiskąjį (gal ir žmogiškąjį) priedermę atlikdamas, atleistų visiems savo skriaudėjams ir būtų teisus. Tokia krikščioniška asmens dorovė. Tačiau tai nieko bendra neturi su Valstybės Teisingumu, kaip neišklabinamu Santarvės ir Gerovės stiprėjimo pamatu. Tai žino visi teisinkai, ir ne tik jie. Blogybė turi būti aiškiai įvardyta, o nusikaltusieji- asmeniškai atsakinčių už savo veikas. Turi būti nubrėžta aiški skiriamoji riba tarp

skriaudėjo ir skriaudžiamojo, tarp vagies ir apvogoto, tarp ištremtojo ir trėmėjo, tarp užpuoliko ir besiginančio, tarp žudiko ir jo aukos. Ir tik Teisingumas- nors ir simboliškai- turi ištarti žodį, po kurio piliečių Santarvė gali vešeti ir tvirtėti. Po Antrojo pasaulinio karo Vakarų vokiečiai tai puikiai suvokė ir nedelsė. De-nacifikacijos procesas truko porą metų, ir A.Juozaičio paminėti Trys Karaliai iš tikrujų ten žengia tiesos keliu.

Poeto nuomone, "Santarvė dėl ko" priimtinesnė, nei "Santarvė su kuo". Asmeninę nuomonę, juo labiau grindžiamą tau- ria idėja, reikia gerbti, tačiau tuo negalima pridengti stokos atvirio ryžto atkurti Valstybėje Teisingumą.

Iš Prezidento kalbos numana, kad Santarvė reikėtų suprasti kaip užmiršimą Tėvynės partysti skriaudų ir neteisibų, dažniau kalbėti apie Santarvę, ne sigilinant į jos prielaidas bei sa- lygas. Yra kalbančių gana aiškiai ir paprastai užmirškime kas buvo, pradēkime nuo nulio. Tokie Santaros propaguotojai vi- liasi susidaryti labai patogias sa- lygas sau. Vieni turės "pamiršti" gausias privilegijas, kuriomis naudojosi sovietmečio partinė ir ūkinė nomenklatura, žinoma, ir represijas, kurias vykdė prieš tau- tą, kiti- tremtį, kalėjimus, lage- rius, prarastą turą, žuvusius ar be laiko mirusius artimuosius. Bet ar tai įmanoma iš principo? Ar tada įsivyrus Santaika? Kad tokia "santaika" negalima, ne- gyvendinama- gerai suvokia jos propaguotojai. Tą ne kartą pa- rodė net aukštų pareigūnų stu- buro lankstumas, kai į šalį už- lysdavo Izraelio valdžios atsto- vas ar kas nors iš Vyzentailio centro. Žydai Santaikos idėjos neatskiria nuo Teisingumo, ir to- dėl Santaikos vaisiai akivaizdūs. Jie jau Valstybė. Mes dar tik ren- giamės tokiaapti. O Santarvė Lietuvai iš tiesų reikalinga.

Edmundas SIMANAITIS

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 1 (142)

3

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Kaip gaivinti šalies ūkį?

(Agrarinė politika)

Visos rūmos politinės partijos daugiau ar mažiau savaip formuoja žemės ūkio politiką. Valdančiosios partijos politiką gerai žino ir jaučia ūkininkai ir bendrovės. Jie mato daug taisytinų dalykų. O ko imtysi Lietuvos konservatoriai?

Žemės ūkis ypač jautrus rinkos svyruvimams, todėl svarbu kuo tiksliau nustatyti galimą žemės ūkio produkcijos pasiūlą ir paklausą. Atnsisakius valstybinių užsakymų, Vyriausybė ėmési žemės ūkio reikalus tvarkyti nustatydama ir paskirstydama maistinių kvečių ir dar vieno kito svarbesnio žemės ūkio produkto supirkimo kvotas. Bet problemos liko neišspręstos, nes supirkimo kvotos taikomos tik nežymiai žemės ūkio produkcijos daliai. Kur kas veiksmingesnis būtų žemės ūkio rinkos prognozavimas, pagristas ne administraciniuose, o ekonominiuose svertais, -sakymuose, komerciniuose sutartimis. Tokia praktika gyvuoja šalyse, kuriose išvystytas žemės ūkis. Nūdienos sąlygomis Lietuvoje žemės ūkio centralizuoto reguliavimo priemonės jau nerealios: jos ne tik nelengvina, bet dar labiau apsunkina žemdirbių gyvenimą. Iki 1992m. rudens žemės ūkio produkcijos eksportas (iki 30-40 proc. gamybos išlaidų) buvo remiamas iš valstybės iždo. Šitaip buvo mažinamos eksportuojamų produktų kainos. Pastaraisiais metais valstybė žemės ūkio produktų eksporto neberemia, nors beveik visos Šiaurės ir Vakarų Europos valstybės savo žemdirbiams tokias subsidijas teikia. Susidaré vadinosios kainų žirkles, t.y. atotrūkis tarp supirkimo ir perdirbtos produkcijos pardavimo kainų. Gaunamas viršpelnis atitenka ne gamintojams (žemdirbių gaunamos pajamos nepadengia net medžiaginių išlaidų), bet produkcijos perpardavinėtojams. Žemdirbiai priversti nebesėti rugių, ma-

žiau auginti gyvulių. Pieno perdirbimo kaštai jau lenkia analogiškas išlaidas Vokietijoje. Šiuo metu pieno, gyvulių, grūdų ir linų supirkimo

kainos pusantro- du kartus mažesnės negu realios rinkos kainos, o už grūdus ūkininkams buvo mokama tik 50-60 proc. tūkrosios kainos. Kaimo žmonių gyvenimas sunkėja, dėl iškreipto lito kurso iš Vakarų į Lietuvą plūsta būtiniausios maisto prekės, kurios maždaug 30-40 proc. yra pigesnės už čia pagamintas. Vietinės prekės bejégės konkuruoti su atvežtinėmis. Todėl dabartiniu metu žemės ūkio produktų superkama perpus mažiau negu anksčiau ne dėl to, kad žemdirbiai negali jų išauginti, o todėl, kad žemės ūkio bendrovės ir ūkininkai tos produkcijos negali parduoti be nuostolio sau.

Konservatoriai teigia, kad padėtis imtu sparčiai taisytis, jei:

- žemės ūkio produktai būtų superkami per biržą pagal sutartis;
- besąlygiškai būtų išmokami pinigai ūkininkams ir bendrovėms už parduotą produkciją pieno, mėsos ir grūdų kombinatams, o prieikus skola išeškoma teismine tvarka;
- būtų remiamas eksportas, primokant iš valstybės iždo 30-40 proc. kainos už užsienyje parduodamą produkciją;
- naudojant antimonopolines ir pinigų reguliavimo priemones, būtų palaikomos realios pieno, gyvulių, grūdų, linų supirkimo kainos.

Agrarinės politikos metmenis praėjusių metų pabaigoje įvykusioje spaudos konferencijoje pristatė Seimo narys G.Vagnorius.

Žaliojo kaktaraiščio jėga

Tamsiagymiai vyrai sušoka ritulinį šokį Zikr, paskui kaktą apsiusoja žalia juosta- jie kausis su įsibrovėliais iki paskutinio atodūsio. Grozne vyru su žaliais raiščiais daugėja... Mirties jie nebijo. Islamo išpažinėjų tikėjimu, žuvusieji mūšyje patenka tiesiai į dangų, o priešai garma į pragara. Čečėnų naša galime pažinginti tik su mūsų pokario partizanų drąsa ir prieš 55 metus kovojujais su tuo pačiu užpuoliu suomais.

1994m. gruodžio 13d. Neatstovaujamų tautų organizacija (UNPO) kreipėsi į Jungtines Tautas, prašydama priversti Rusiją susabdyti krauso liejimą Čečénijoje.

Gruodžio 26d. Lietuvos Seimas priėmė rezoliuciją. Mūsų URM rekomenduojama kreiptis į Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją dėl šiurkštaus žmogaus teisių pažeidinimo Čečénijoje. "Seimas mano, kad ši problema turi būti svarstoma JT institucijose", - atsargiai užsimenama dokumente.

Seimo narys A.Endriukaitis kaltina Vakarų diplomatus, kad "jie garbinai, protokoliškai ir diplomatiskai nekalba apie tai, apie ką reikėtų ne kal-

beti, o šaukti- apie čečėnų kraują... Ant Europos sąžinės, ant pono Klintono sąžinės guli čečėnų kraujas... Bijau, kad čečėnų neužtarimas reikš ir Lietuvos pardavimą, reikš mūsų susitraukimą, mūsų savigarbos praradimą".

Romualda Hofertienė

Gruodžio 26d. Seimo nariai A.Endriukaitis ir R.Hofertienė (ji Seimo pasikarta Geros valios misijos vadove) kreipėsi į Baltijos Asamblejos pirmininką Marij Budovską, kviesdami "kuo skubiausiai sukvieсти B&A prezidiumo posėdį" ir imtis visų galimų priemonių krauso liejimui. Čečénijoje nutrauki.

Parengė Edmundas SIMANAITIS

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Kas vertas būti didvyriu ir tautos sąžine?

1994m. spalio 18d. nutarimu Nr.1000 Vyriausybė patvirtino "Lietuvos gyventoju genocido ir rezistencijos aukų rémimo fondą" (LGGRAR fondas).

Šio fondo valdybos pirmininko paduotojas dr.A.Liekis paaiškino šio fondo paskirtį ir veiklą ("Lietuvos aidas" Nr.251, 1994 12 23). | ši paaiškinimą greitai sureagavo Seimo narys J.Listavičius ("Lietuvos aidas" Nr.254, 1994 12 29).

Idėja remti genocido aukas nėra nauja. Valstybės pareiga pagelbēti sovietmečio politiniams kaliniams, tremtiniams bei rezistencijos dalyviams neturėtų būti kvestionuojama. Tačiau šis gerokai suvėlavęs Vyriausybės nutarimas ir jo paaiškinimas, parašytas A.Liekio, kelia kai kurių neaiškumų.

Pirmausia- nėra paaiškinta "rezistencijos aukos" savoka. Čia neišveniamai iškilius teisinių, pilietiškumo bei Tėvynės gynimo sampratos, taip pat moralinių problemų. Ar kolaborantas, išdavės gestapui grupę tautiečių, stribas smogikas, klastingai nužudęs grupę partizanų. Vetrovo divizijos baudėjas, iššaudęs kelias ūkininkų šeimas,

sudeginęs jų sodybas ir už tai nubaustas partizanų teismo, bus laikomi "rezistencijos aukomis" ir prilyginti gestapo ar KGB nužudytiems Lietuvos Respublikos piliečiams?

Pasak A.Liekio paaiškinimo, išeity, kad LGGRAR fondas ar koks nors "centras" "suskaiciuos ir ivertins tuos, kurie iš tikro yra verti tautos didvyrių vardų, kurie turėtų būti apgaubti nebėlėstančios garbės aureole". Tikriausiai Fondas juos rems pirmiausiai? Nepadėjus teisingumo pirmat�, ši klausimą nagrinėti būtų šventvagiška, ypač jei to imtysi buvusieji bolševikai ar sovietmečio nomenklatūros statytiniai,

Dr.A.Liekis rašo, kad KGB archyvus tirti "iš dalies trukdo kai kurie buvusiu politinių kalinių ir tremtinų organizacijų žmonės, besivadovaujantys keleto Seimo narių negeranoriškais nurodymais". Benie čia ir išlenda yla iš maišo. Rekordinės savo trukme protesto akcijos tikslas labai aiškus. Neaišku tik, kodėl iki šiol nei Prezidentas, nei Premjeras, nei Seimo Pirmininkas nepanoro rasti kompromisiniu sprendimą? Neaugi tam-sus ir kruvinas sovietmečio paveldas ar ištikimybę "klasių kovos" principams trukdo grižti prie ankstesnių, taip sunkiai pasiektų susitarimų?

Avantiūristiniai LDDP

1994m. gruodžio 22d. Tėvynės Sąjungos valdybos pirmininkas G.Vagnorius paskelbė pareiškimą, kuriame iš-

sakomas didelis susirupinimas dėl LDDP Vyriausybės ketinimų privatizuoti svarbiausius Lietuvai objektus: duotiekį, naftotiekį, atominę ir kitas elektrines bei elektros tiekimo linijas, geležinkelį, aerodromus ir jūros uostus. Net dalinis tokius strateginių ir monopolinių įmonių perdavimas privatiems Lietuvos ar Rusijos asmenims sukeltų grėsmę valstybei ir žmonių saugumui. Lietuvos valstybės pareigūnų bandymus privatizuoti šiuos gyvybiškai svarbius kraštui objektus Tėvynės Sajunga (LK) vertina kaip

Gruodžio 28d. Lietuvos ir Čečėnijos tarpparlamentinių ryšių grupės pirmininkas A.Endriukaitis kreipėsi į i.e.premjero pareigas M.Stankevičių, prašydamas skubiai kreiptis į Rusijos Vyriausybę dėl leidimo lėktuvu iš Vilniaus į Čečéniją nugabenti humanitarinę pagalbą, kurią teiktai pasirengusios Belgija, Prancūzija ir Lietuva. Naujuju metu pradžioje leidimas dar nebuvo gautas.

Grožnas buvo puolamas ir Naujuju metu naktį. Čečénai įnirtingai kau-nasi. Abiejose pusėse daug aukų.

ir nusikalstami kėslai

avantiūristinius ir nusikalstamus Lietuvos žmonėms. Tėvynės Sajunga (LK) primygintai reikalauja neprivatizuoti (o kur jau pradėta- sustabdyti privatizavimą) šių objektų: Ignalinos valstybinės atominės elektrinės, Lietuvos valstybinės energetikos sistemos (jos įmonių ir objekto), Biržų valstybinės naftos transporto įmonės "Naftotiekis", VĮ "Lietuvos dujos", Klaipėdos valstybinių jūrų prekybos ir jūrų žvejybos uostų, VĮ "Lietuvos geležinkeliai", Vilnius, Kauno ir Zoknių aeruostų, kitų aerodromų, Lietuvos radio ir televizijos, Lietuvos radio ir televizijos centro, naftos verslo vių bei naudinguju iškasenų telkinių. O Mažeikių "Nafta", "Lietuvos telekomas", "Lietuvos avialinijos", Kėdainių chemijos gamykla, "Lietuvos kuras", Klaipėdos naftos įmonė gali būti privatizuojamos tik už laisvai konvertuojamą vailiutą konkurso tvarka arba parduodant akcijų paketus aukcione. Pareiškime rašoma, kad "LDDP Vyriausybės veikmai, kuriais siekiama iš pradžių sumažinti, o vėliau ir visai panaikinti valstybės kontrolę gyvybiškai svarbiems objektams, yra nekonstituciniai, o geriausiai šalies įmonių išdalijimas valdžios globojamoms grupuotėms, apeinant viešą konkursinį privatizavimą, nebus pripažintas teisėtu".

Pravartu pirminti, jog šiame sąraše jau néra Jonavos "Azoto". Ekspremjero B.Lubio aktyviomis pastangomis ji jau privatizuota. Teisingumo referendumo 3 nuostata buvo skirta šios neteisybės sustabdymui ir ištaisymui. Lietuvos piliečiai nesusivokė arba buvo apkaviliinti kairiųjų propagandos ir nepadėjo sustabdyti nomenklatūrinio valstybės turto išsidalijimo.

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 1 (142)

4

Gulage su čečėnais

Lageriuose teko bendrauti su įvairių tautybių žmonėmis, tarp jų ir su čečėnais. Lageriuose jų buvo labai nedaug. Daug čečėnų buvo išstremta, išvengusių tremties pasitraukė į kalnus ir žuvo laisvi, o tie, kurie pateko į koncentracijos stovyklas, būrėsi prie ingušų, osetinų ir gruzinų. Geriausiai pažinome čečenų patekę tarp jų. Karabaso persiuntimo punkte jų buvo apie 400. Tai buvo sunkūs kriminaliniai nusikaltėliai - žmogžudžiai, plėškai, prievertautojai. Juos ruošė etapui. Lagerio administracijai nepatiko jų nepaklusnumas ir, kaip paprastai tokiais atvejais, buvo nutarta juos "pamokyti". I lagerį atsiuntė apie 200 rusų - kriminalinių nusikaltėlių. Čečenai veikė žaiškai: apsupo rusus ir suvarė į pirtį, pirtį užbarikadavo ir padegė. Jei ginkluoti čekistai nebūtų spėję apsuptyti pirties, nuvyti čečėnų ir už vartų išvesti ruskelių, pastarieji būtų atsidūrę prie rojaus vartų.

Štai į tokią zoną, pažeidžiant visas kalinių laikymo taisykles, buvo įvaryta apie 100 politinių kalinių - ukrainiečių, lietuvių, latvių ir estų. Mūsų etapas iš Kragandos turėjo vykti į Kengyros kalėjimą, o iš ten į Rūdininko "Velnio salą". Tikriausiai atsisveikindama administracija norėjo ir mus pamokyt. Dar tyčiodamiesi perspėjo - jei bus blogai, bėkit "ant zapriekos". Ta-

čiau čekistams teko nusivilti. Mes bėgti nesirengėme. Mes skyrėmės nuo kriminalinių. Tai pastebėjo ir čečenai. Nors mes ir apsupo, tačiau nieko nedarė. Paklausė, kas mes, koks straipsnis, pasiūlė keliems mūsų atstovams nueiti į jų "stareišin" ta-

o kreiptis į tarybą. Kortomis mes nelošėme, tad vieną salygą ivykdyti nebuvė sunku. Sunkesnė buvo antroji - kartais taip pritrukdomo tų 3 raidžių. Apsilankė ir vagys. Dingo vieno mūšiuko batai. Nors maža vilties buvo juos rasti, bet tarybai pra-

Tarptautine brigada: priekyje - gruzinas Šoto Burduladze, iš kaires 1-as ukrainietis "diadia" Maksim, lietuvė Balsys Juknevičius, ukrainietis Vania Dmitriuk, baltarusis Anatolijus

rybą. Gražu buvo žiūrėti į oriai sėdinčius žilabarzdžius senukus. Jie mus paklausinėjė pasakė, kad kariauja tik su rusais. Mums leido pasirinkti - likti pas juos ar išeiti už vartų. Likti pas juos mums buvo prestižo reiklas. Taryba iškėlė kelias sąlygas: nelošti su čečėnais kortomis, nesikeikti, dingus asmeniniam daiktams patiemis jų neieškoti,

nešėme. Už poros valandų atvedė jauną čečeną ir atnešė batus. Daugiau to vagies nematėme.

Iš pradžių tvyrojo įtampames stebėjome juos, jie mus. Artimiau susipažinus su jų papročiais, įtampa išnyko. Visi čečenai prie juosmens nešiojo butelių vandens higieniniams reikalams, visi gerbė vyresniuosius ("stareišin") tarybą sudaryda-

vo amžiumi vyriausieji tautos nariai), visi pripažino kraujokerštą. Daugelis rytais ir vakarais melsdavosi (čečenai musulmonai). Kartkarčiai mus palaiksmindavo šokdami "lezginę", prašydavo mus padainuoti savų dainų ar parašyti skundą dėl neteisingo nuosprendžio. Ir kas būtų galėjęs pasakyti, kad tai sunkūs nusikaltėliai... Vienas pasipasakojo, kaip tapo plėšiku. Dar karo metais 8 kareiviai išprievertavo jo seserį. Kai kareiviai po darbo nuėjo į "ambarą" pailsėti, čečenas užrémė duris ir "ambarą" padegė. Kareiviai iškepė. Čečenas išėjo į kalnus ir pamažu tapo tikru plėšiku. Panašių atvejų buvo ir daugiau.

Kiekvieną savaitę po 15-20

mūsų vyru išveždavo į Kengyragą. Mūsų gretos vis retėjo, tačiau čečenai tvirtai laikėsi duoto žodžio, nesutariam nebuvo. Galop atėjo diena, kai paskutinius mūsų vaikinus pašaukė į etapą. Čečenai palydėjo juos iki vartų. Nuo tų laikų praėjo 40 metų. Ištūnuoširdžių draugų, su kuriais tada ėjom tais sunkiais keliais, nedaug gyvų beliko. Jei iš anų laikų yra likę gyvas nora vienės čečenės, jis dabar kovoja su okupantais - kraujokerštą čečenui saldus. Dar ne viena rusė motina verks savo vaikų. Tegul ponas Jelcinas skelbia pasauliui, kad čečenai nusiaubė Rusiją, tačiau ne čečenai važiavo į Rusiją žudyti rusų.

Balsys JUKNEVIČIUS

Kaltinimas įžeidė į mus

1994m. gruodžio 21d. Seimo posėdyje, svarstant generalinio prokuroro kandidatūrą, A. Albertynas, šiurkščiai pažeisdamas Seimo posėdžių etiką, metė absurdiską kaltinimą Politinių kalinių ir tremtinių Laisvės frakcijai, kuri paprašė Seimo Etikos ir procedūrų komisijos tai apsvarstyti. Spausdiname jo kalbos stenogramą. (Kalba netaisyta)

A. Albertinas. Gerbiamasis Prezidentas, gerbiamasis Seimo Pirmininkas, gerbiamieji Seimo narai, gerbiamasis generalinis prokurore! Ne kandidate, bet prokurore, kadangi... (Triukšmas salėje) ir šitas tikrai bus. Antras nemeluoš.

Aš noriu savo kalbą pradėti replikomis. Čia gerbiamasis A. Baskas užsiminė apie uodegas. Tai aš siūlyčiau. Pirmiausia reikia pasidomėti tų žmonių uodegomis, kurie uodegų ieško pas kitus. Tai va, nuo šito reikia pradeti.

Mane, ... nedomina, kaip gerbiamajį Seimo narį A. Baską. Mane domina Lietuvos klausimai. Aš iš pagrindų duodu klausimą generaliniam prokuratorui, į kurį visi teisėsaugos organai nesureaguoją. Lietuvoje didžiausias

ekonominis nusikaltimas XXa. tai paskutiniai metais įvykdymas žemės reforma. Tai ne reforma, o sąmoningas stambaus prekių žemės ūkio sugriovimas. Lietuva patyrė milžiniškus nuostolius. Sajūdis savo rinkiminėje programoje įrašė sakinių: "Netaikysime senaties termino už ekonominius nusikaltimus". Dėl to Seime buvo sudaryta ekonominių nusikaltimų tyrimų komisija. Nusikaltėliai visai Lietuvai žino. Jų dalis atėjo į Seimą. Seime iš karto įkūrė būsimųjų kalinių, vadinančių Laisvės frakciją. Jie buvo pasiruošę atlikti bausmę už savo darbus, bet teisėsaugos organai jiems neištisė pagalbos ranką, kad galėtų atlikti atgailą. Ar jūs padėsite jiems atlikti atgailą ir pasiūsите į tas įstaigas, kuriose už tokius dar-

bus atliekama atgaila?

Dabar dar vienas klausimas dėl Sausio 13-osios bylos. Atseit Prezidentas nenori, kad ta byla greitai išvystų teismą ir vilkinama. Šitoje byloje išviso yra daug nežinomųjų, daug klausukų. Dar neaišku, kas šią scenarijų parašė ir kas užsakė jį įvykdyti, kadangi iki to laiko Tarybų Sąjungos ginkluotosios pajėgos, kuri vykdė ginkluotą perversmą be klaidų. 1956m. įvykiai Vengrijoje, kur šią operaciją vykdė kariai, mano bendraamžiai, man labai gerai žino, kadangi man teko su jais kalbėti dėl tų įvykių dalyviais. Ten buvo padaryta klaidų. 1968m. Čekoslovakijoje klaidų nepadarė - paėmė per vieną naktį. 1979m. Afganistane Prezidento rūmus paėmė per vieną naktį.

O kad čia nepaėmė, tai čia ne-siruošė imti.

Dar didelis klaustukas. Desantiniai daliniai niekada neveikia savykoje su sunkiaja ginkluote. Jie veikia savarankiškai, reikalui esant su maža ginkluote, permesta iš léktuvų. (Triukšmas salėje) Čia tik buvo padarytas didelis triukšmas, kad būtų galima kažką pridengti. Šitoje vietoje dar didelis klaustukas ir į tą klaustuką reikės atsakyti.

Na, aš pasisakau prieš slaptą balsavimą. Nėra reikalo

trukdyti laiko ir nėra reikalo kiekvienam maskuoti savo nuomonę. Kiekvienas turime viešai pareikšti, ką galvojame apie pretendentą. Aš pasisakau už viešą balsavimą. Kviečiu visus vieningai balsuoti už gerbiamomojo V. Nikitino kandidatūrą. Ačiū.

Pirmininkas. Gerbiamasis Albertynai, jūs savo pasisakyme pavartojoje žodį "nusikaltėlis" ir tuo pačiu pažeidėte nekalrumo prezumpciją. Prašyčiau ateity to nedaryti. (Triukšmas salėje)

Dėkoju visiems "Tremtinio" darbuotojams už Rygos lietuviams (represuotiesiems) siūčiamą laikraštį.

"Tremtinys" - dokumentinis leidinys, atspindintis mūsų tau-tos kančių kruvinąją praeitį. O tai užmiršti būtų šventvagiška. Ypač šiandien, kai komunistai kelia galvas. Bent iš dalies privalome demaskuoti budelių "darbelius". Mano nuomone, reikėtų kuo daugiau išaiškinti mūsų tautos budelių (stribų, išdavikų) ir visa tai publikuoti "Tremtinje". Dar geriau būtų išleisti atskirą leidinį. Tai būtų savotiškas "Gėdos stulpas".

Sékmės, sveikatos "Tremtinio" darbuotojams ir visiems Lietuvos represuotiesiems.

Rimvydas KAZLAUSKAS

Ryga

MUMS
RAŠO

Rimvydas KAZLAUSKAS

Keturiolikmetės kelias Sibire

Ramiai gyveno Rančių šeima Radviliškio raj. Šaukoto apyl. Notiniškių k. Lietuvą antrakart okupavus bolševikams, netrukus buvo suimtas vyresnysis brolis ir įkalintas lageryje 1949m. kovo 25d. Rančių ūkį apsupo stribai ir rusų kareivai ir įsakė skubiai susiruošti kelionėn. Tuo metu Rančių šeimą sudarė tėvas, motina ir trys seserys: Birutė (g.1930m.), Bronė (g.1935m.) ir Marytė (g.1944m.).

Po beveik mėnesį trukusios kelionės prekiniamė vagone ešelonas su tremtiniais sustojo Irkutsko sr. Tulūno stotyje. Čia nuvarė į pirtį, iškaitino rūbus. Naktį praleidus stotyje, kitą dieną pasirodė "vergu pirkliai" ir pradėjo rinktis sau žmones. Pirmiausia pasiėmė darbingus jaunus vyrus. Rančių šeima pateko į Irkutsko sr. Tangulsko raj. Lenino kolūkį. Šio kolūkio pirmininkas parodė pirštū į išsirinktus žmones ir pasakė: "Ty pojedeš so mnoi". Ir išsivežė su "polutorka"- sunkvežimiui. Kolūkyje žmonės išsigando: vietiniai rusai patys badavo.

Teko dirbtį įvairius žemės ūkio darbus. Prie darbo paskyrė keletą lietuvių ir 1-2 ruses, kad šios prižiūrėtų lietuves, kad nepabėgtų. Bronei Rančytei tada buvo tik keturiolika. Teko pjauti su pjautuvu pernykščius javus, kulti juos. Kolūkis turėjo tik vieną kombainą, todėl rudenį nespėdavo nupjauti javų ir juos pjaudavo pavasarį. Prieš

žiemą kirsdavo eglių šakas ir jomis užklodavo javus, kad neiššaltų. Kolūkio laukai buvo už 15 km, reikėjo eiti pėsčiomis.

Rudenį Bronė išsiuntė į Bratsko rajoną kirsti miško. Apgyvendino dideliame barake kartu su kriminaliniais. Darbas sunkus, maisto trūksta. Kai gaudavo nusipirkti duonos, kol ne suvalgydavo visos, vis rūpėdavo. Pasitaikydavo, "blatnieji" pavogdavo ne tik daiktus, bet ir duoną. Tekdavo tą dieną kęsti alkį. Taip visą dieną. Apavas menkas, drabužiai, bedirbant miške, suplyše, o šaltis spaudžia iki 50 laipsnių.

Pavasarį vėl grąžino į tą patį kolūkį pas šeimą. Vėl žemės ūkio darbai. Paskyrė prie traktoriaus dirbtį prikabinėtoja. Kiek padirbus, tris dienas pamokino ir liepė dirbtį traktorininkę. Arė, akėjo kolūkio laukus, dirbo kitus darbus, bet labiausiai norėjo mokyti. Rudenį nuėjo į mokyklą. Pasimokė dvi dienas, kol atėjės kolūkio pirmuininkas išvarė iš mokyklos, sakydamas "ne mokyti, o dirbtį atvezé".

Paskyrė dirbtį į sandėlį. Teko nešioti maišus su grūdais po 50-80 kg į antrą aukštą. Dvi moterys užkelia ant pečių maišą ir pirmyn, ir taip visą dieną. Vaikare vos kojas pavelka. Galu galė neištvertė. Naktį Stasys Gudvalytė. Nė aciū nepasakė! Atseit padarė malonę- priegistrovą. Vyras dirbtį statybose. Iš karto dirbtį pagalbine darbinin-

ke-maišė skiedinį, neštuavis nėšė į betonuotojui. Tuomet Bronei Rančytei buvo tik penkiolika. Paskui išmoko tinkuotojos amato. Kartu su Brone dirbo seserys Aldona, Milė ir Ona Gudvalytės, Mira Povilaitytė, Genė Punskaitė ir kt. Darbas sunkus, varginantis, juolab jau nomis mergaitėms. Ir svorių tokį neleidžia moterims nešioti jokie įstatymai. Bet ten įstatymai negaliojo. Ten čekisto žodis įstatymas. Nuo jo priklaušė, ar gyventi, ar žuti Sibiro platybėse.

Bronė susituokė su tremtiniu Bartkevičiumi. Vos paleido iš tremties, 1958m., per Kalėdas grįžo į išsvajotą Lietuvą. Nesvetingai vietiniai komunistai sutiko grįžtančius iš tremties savo tautiečius: sunku buvo priregistruoti, gauti darbą. Susidarė užburtas ratas: neprisiregistravusio nepriimdavo į darbą, o nedirbančio-neregistravusio. Tą užburtą ratą teko įveikti ir Bronei Rančytei-Bartkevičienei.

Apsistojo Radviliškyje. Per didelius vargus gavo tinkuotojų darbą statybos remonto kontroroje, gyveno darzinėje. Kad priregistruotų, turėjo dykai nulupti tinką nuo dviejų aukštų milicijos pastato ir naujai į ištinkuoti. Kartu dirbtą ir Ona Mataitytė. Nė aciū nepasakė! Atseit padarė malonę- priegistrovą. Vyras dirbtį geležinkelyje, mokesti Šiaulių vidurinėje vakari-

neje mokykloje.

Iš Radviliškio persikelė į Panevėžį. Vyras mirė 1984m. Šiuo metu Bronė Rančytė-Bartkevičienė gyvena Panevėžyje, ji- I grupės invalidė, vaikščioja suramentais, bet yra aktyvi LPKTS narė: rengia Tulūno tremtiniai susitikimus, palaiko ryšius su tremtiniais. Bronės tėvas ir sesuo Birutė mirė Lietuvoje, devyniasdešimties metų

mama ir sesuo Marytė gyvena Panevėžyje. Iš gražaus ūkio nieko neliko. Kur buvo trobos, dabar veši žolynai, kur buvo sodyba, liko tik užverstas šulinys ir vieniša pušis. Kasmet Bronė atvažiuoja į tėviškę, parymo prie pušies, apkabina ją lyg artimiausią sesę, nubraukia sruvančias ašaras.

Kestutis BALČIŪNAS

Į Lietuvą sugrįžus

Kestutis Asevičius iš Lietuvos išvyko 1944m. vasarą, kai bolševikų patrankos dundėjo jau netoli Verstaminė. Tada Kestutui buvo 19 metų.

Asevičiai- garbinga šeima. Tėvas, Stasys Asevičius, buvo Lietuvos kariuomenės atsargos majoras, pasižymėjęs kovose su lenkais. Palaidotas Toronto kapinėse. Sūnus Kestutis, grįžęs iš Kanados prieš ketverius metus, išleido tėvo prisiminimų knygą "Praetin atsigréžus". Man tik atvykus į Verstaminus gyventi, žmonės su didžiausia pagerba rodė jo sodybos likučius, šeimininką vadindami ne pavarde, o majoru.

Šiaisiai metais K.Asevičiu sukaks septyniasdešimt. Dar žalus, tvirtas, žengia kaip jaunuolis. Kanadoj sunkiai dirbo, kad didesnę pensiją gautų.

Kestutis gimtinėje rado išlikusį mūrinį svirnį, apie trečdalį tvarto ir didelį rūsi. Svirnā įsirengė, uždengė naują stogą, suremontavo užverstą šulinį, ir vėl skajdrus vanduo kaip kadaise atgaivino ne tik kūną, bet ir sielą. Atgavo Lietuvos pilietybę. Teismas pripažino 23ha jų žemės. Bet šią žemę Kestutis ir dabar turi tik mažame popieriaus lape. O ir svirnā su kitais sodybos likučiais kol atgavo, daugelio įstaigų duris turėjo varstyti.

Kanadoje liko žmona, dukra ir sūnus. Čia- gimtinė, ten-namai. Tai bolševizmas išdraskė žmonių likimus. Keista, kad Lietuvos vyriausybė mūsų tremtiniai nelaiko savais. Kestutis tuo įsitikino, vaikomas iš vienos įstaigos į kitą. Lietuvoje jis pasigedo lietuviškumo. Gyvenimas čia primena šlapią pagalių laužą: tik šnypščia, o nedega.

J.Kučinskas

Lazdijų raj.

(Tėsinys. Pradžia 1994m. Nr.85)

Kažkas su manimi susidūrė, abu griuvome. Keldamas su šuns snukiu ir parbolokštas atgal, vėl griuvau, nuversdamas kitą.

- O Viešpatiel...- greta sudejavo Meškus.

- Kas atsitiko?- paklausiau.

- Akinių nukrito.

- Nejudék!- ir puoliau prie jokų.

Pražėrės sniega, prie pat jo pusbačio juos užčiuopiu.

- Kišk į kišenę!

- Šokdamas iš vagono, laikau kišenę je, o eidamas užsidėjau,- pasiteisino.

Toliau eiti nepajégėme. Laikydamiesi vienas už kito, sustojome.

- Tai klasiška šiaurės pūga, kažkuris "apibendrino" užkimusi balsu.

- Ar išsikapstysime?- suabejojo antras.

Sargyba šūkaudama bandė vėl surikiuoti penketukais, bet vėjas juos pačius vertė nuo kojų. Prižiūrėtojai patys su šunimis atsidūrė tarp kalinių. Šunys

cypdami maišesi minioje, pamiršę pyktį. Eilės pakriko.

- Po šimts pypkių, nejau žuvame?- pasigirdo skardus balsas. Į priekį prasiveržė jaunas vyras, vagone sutvarkęs vandenės reikalą.

- Sukibkite penketukais ir lengviau bus priešintis vėjui!

chijai, iš lėto judėjo į priekį. Nuo žvarbrios pūgos tarp kalinių pasislėpė ir lydintieji kareiviai, ir šunys. Iš lėto slinkdami, pasiekėme vėjo nušluotą kalvos viršūnę, eiti pasidarė lengviau. Kai nuo kalvos netikėtai pamatėme keistą vaizdą- elektros lemputėmis apšviestą kažkokį "dvarą"-

pavasario. Iš eilių išniro ir sargybiniai su šunimis. Vėl pasigirdo šūkavimai, komandos. Atkuto ir šunys, pradėjo urgztį ir puldinėt einančius iš šonų.

I pakalnę kolona praretėjo, ir vėtra su sniegu vėl ėmė mirtinai šaldyti nusilpusius ir lengvai apsirengusius žmones. Pagaliau priartėjome prie "dvaro". Aukšta rąstų tvora apraizgyta spygliuota viela, bokšteliai su ginkluotais sargybiniais... Visa iš tolo matyta idilija dingo. Susidūrėme su

rūščia, slegiančia tikrove.

Sargybos vyresnysis guvai sukomandavo "stok" ir prie varčių įėjo į namelį, vadinamąją "vachtą". Greitai vėl išėjo. Sugrįžęs keikdamasis, pasakė, kad nėra kam priimti, teks truputį luktelėti. Prasidėjo laukimo kančia. Pūga tebesiautėjo, o sto-

rakus. Mudu su doc. Meškumi, patekę į vieną grupę, dar turėjome laukti savo eiles.

Pagaliau per pusnynus prižiūrėtojas nuvedė mus į pirmojo barako antrąjį sekjčią.

Vėtra tebesiautėjo. Prižiūrėtojas, jėga atplėšęs duris, įspraudė vidun ir įjungė šviesą. Iš paskos ir mes suėjome į vidų. Siepos ir lubos buvo apšerkšnijusios, ant grindų- šiuksles ir sniegas. Langeliai maži, apledėjė. Palubyje spinkso maža lemputė. Galais į sieną, dviem eilėmis stovi dviaukščiai gultai, purvini ir apšerkšniję, o viduryje, arčiau durų-aptrupėjusi krosnis su iškritusiomis durelėmis. Dvokia puvėsiai. Žmonės dairėsi ir nedrėjo prisiliesti prie gultų.

- Užimkite vietas. Išrinkite brigadininką, kuris prie viršininkus atstovaus jums, rūpinis mityba ir darbu. Jis paskirs ir barako budintį iš invalidų švarai ir tvarkai, apšildymui tvarkyti. Rytojį ves jus į mišką pasiruošti malukų, pasakė prižiūrėtojas ir išėjo.

Povilas VILKUS

Lukiškių kankiniai

Pirmasis tvirčiausiu vyru penketukas bus "taranas".

Vedlys, pačiupės kėlis augalotus vyrus, subūrė penketuką.

- Antrasis penketukas, palinkę galvomis, remis pirmajai!- ir tuo jūsudarė antrąjį penketuką. Trečias remis antrąjį ir t.t.

Bematant subūrė šešetą ar septynetą penketukų, garsiai šūktelėjo jungtis ir kitiems, kas nori išlikti gyvas.

Susidarė kompaktiška kolina ir, priešindamasi gamtos sti-

vėti teko keletą valandų. Pagaliau atėjo du kariškiai ir pradėjo mus priiminėti.

Sustatė penketukais, perskaičiavo. Skaičius nesutiko. Dar keiskart skaičiavo. Po to ilgokai aškinosi. Šalome ir nekantravome. Atsidarė vartai. Mums buvo įsakyta atsisagstyti. Ileisdami vėl skaičiavo ir kretė. Kai šiodami po drabužiais šaltas rankas, atėmė paskutinius šilumos likučius. Žmonės vos laikėsi ant kojų. Sugrupavę po 40, ēmė vedžioti po ba-

(B.d.)

1995m. sausis

TREMINTINYS

Vytautas Vaitiekūnas

Vilčių keliais, nevilties metais

Pernai "Tremtinio" Nr.13-16 spausdinome V.Vaitiekūno atsiminimus apie "Žaliąjį rinktinę". Tesiame šio autorius pasakojimą.

Kelionė į Pagryžuvį

1946m. vasarą "Žalioji rinktinė" neturėjo tokio vado, kurį pripažintų visi jos grupių (skyrių) vadai. Radvilionių gироje didžiausiai grupėi vadovavo Kerpė (sl.) su savo broliu Virpša (sl.). Vytautas Česnakavičius-Vatas-Daujotas laikėsi daugiau Pakruojo ir Pušaloto apylinkėse. Liaudiškių gироje stovyklavo Jono Manšausko-Valstiečio grupė. Judriausia buvo buvusio kap. I.Pučevičiaus-Radvilos adjutanto Algirdo Žitkaus-Balsio grupė. Reikšdavosi ji daugiausia ten, kur pavykdavo rasti patikimų ryšininkų. Mano ir Balsio grupėse lankydavosi ir iš rusų nelaisvės bégančių vokiečių kariu, nes mokėjome vokiškai. Kitos grupės buvo mažesnės ir savo veiklą derindavo su minėtomis.

Gydytis ir i pasyviajā rezistencijā mane palydėjo grupės vadas, mano bičiulis Algirdas Žitkus-Balsys. (Ji brolis Kęstutis buvo mūsų ryšininkas Kaune) Jam perduaviau savo grupelės ginkluotę, pasilikau tik asmeninj pistoletą, kuris ir vėliau niekada neatiteko priešui.

Pirmiausia nuvykau į Pagryžuvio jézuitų naujokyną (netoli Tytuvėnų). Turėjau jézuito kunigo Karolio Garucko rekomendaciją (vėliau jis tapo garsi "Katalikų bažnyčios kronikos" bendradarbiu, "Helsinkio grupės" nariu). Jis daugeliui Lietuvos jaunuolių padėjo išvengti aresto, okupantų karinės prievelės.

Pagryžuvio jézuitų naujokyno rektoriumi buvo kun. Jonas Danyla. Jis mielai priglausdavo tévo Karolio atsiustus jaunuolius. Šilta ir rūpestinga globa rektorius J. Danyla apsupo ir mane. Sovietų valdžia pasirinkusius vienuolystę tada dar atleisdavo nuo karinės prievelės. Ten apgydė nuo furunkuliozės. Pasinėrė i dvasinį gyvenimą.

Pagryžuvyje sutikau būrelį labai malonių jaunuolių, kandidatų ir "nekandidatų" į vienuolius. Lotyniškai juos vadino "fratres carissimi" (brangiausieji broliai). Iš jų gerai prisimenu: Giedraitį (dabar Zarasų kleboną), Vytautą Rūką (Trakų kleboną), Joną Lauriūną (Kabelių kleboną), kunigą Valikonį, Petrą Abukevičių (vė-

liau kino režisieriu), Grikių (meninį fotografa).

Furunkuliozę man apgydė jézuitų felceris brolis Leleckas. Po to teko spresti, kaip nuslepti mano ką tik buvusią aktyvią partizaninę veiklą, nes buvau atvykęs tiesiai iš miškų. Grįžti į ginkluotą kovą jau niekas neskatino. Rektorius man patarė nors metus pamokytojauti. Per jézuitų draugus sėkmingai gavau darbą Raseinių apskr. Didžiulių-Pociūnų pradžios mokykloje, ir rudenį pradėjau ten mokytojauti.

"Lietuvos išlaisvinimo komitetas" ir kelionė "Švedijon"

Netoli nuo mokyklos buvo Raseinių plentas į Kauną- patogus susisiekimas su kauniečiu ŽR ryšininku Kęstučiu Žitkumi, giminaičiais ir bičiuliais.

1947m. pavasarį, baigiantis mokslo metams, man artima Misiūnų šeima mane supažindino su savo giminaičiu Petru Mikėnu ir jo draugu Valentiniu Sedeviavičiumi. Petras buvo kilęs nuo Rokiškio, turėjo piešininko specialybę. Valentinas- iš Suvalkijos, Vilniavietės kunigų seminarijos klerikas. Abiejų ieškojo saugumas ir abu slapstėsi Kaune pas Petro giminaičius Misiūnus.

Petras kiek anksčiau Kaune buvo susitikęs rokiškėnai, buvęs Lietuvos policininką Leoną Lašą. Šis, sužinojęs apie Petro ir Valentino reikalus, pasisiūlė padėti ir supažindino juos su tariamu "Lietuvos išlaisvinimo komitetu" atstovu Remeikiu. Vėliau paaikšėjo, kad jie abu buvo KGB agentai. Remeikis patarė Petru ir Valentiniui išvykti į Vakarus per Švediją. Jis iškino, kad "Komitetas" turi patikimų ryšių su tokiais Lietuvos ir Švedijos žvejais, kurie bégančiuosius saugiai perkelia į Gotlando salą. Reikėsiai tik įmokėti po tūkstančių rublių ir palaukti, kol susidarys grupelė.

Kad greičiau susidarytų grupę, Valentinas su Petru pasiūlė ir man prisidėti. Paprašiau mane supažindinti su tuo "atstovu". Pasimatymas buvo paskirtas Kauno miesto kapinėse (Vytauto pr., netoli Saugumo rūmų). Sutartą valandą "atstovo" dar neradome. Netoliše, tarp antkapių neryžtingai žvalgėsi jauna moteris. Kai ji kažkur dingo, pasirodė mūsų lauktasis asmuo. Tai buvo kresnas, vidutinio ūgio ir vidutinio am-

Prezidento dekretu 1994m. liepos 21d. Lietuvos kariuomenės generalinio štabo viršininku paskirtas plk.ltn. Valdas Tutkus. Naujasis viršininkas Lietuvos krašto apsaugoje tarnauja nuo pat kariuomenės atskirimo pradžios. Tarnavo mokoma jame junginyje ir buvo "Geležinio vilko" brigados štabo viršininku.

Valdas Tutkus- 34 metų karininkas, dziudo sporto čempionas, mokėsi Frunžės aukštajoje vadų mokykloje ir akademijoje. Tarnavo Afganistane ir Turkmenijoje.

Tūtkaus nuomone, Lietuvos kariuomenė jaučia dideli pinigų stygių. Dėl to yra susilpnėjusi kovinė karių parengtis, stinga amunicijos, degalų ir kt. Bet plk.Tutkus dar tuomet nežinojo, kad rugsėjo gale vyriausybė dar sumažino KAM biudžetą šešiais milijonais litų.

SKAT savanorių dalinių (10 000 vyru) vadai plk.ltn.A.Pocius atkreipė Prezidento ir Ministro Pirmininko dėmesį, jog Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos būklė yra nepavydėtina.

Lauko brigados "Geležinio vilko" štabo viršininku paskirtas karininkas, bairgas mokslus Vokietijoje. Tai plk.ltn.Vy-

tautas Žukas. Rugpjūčio 26d. "Lietuvos aid" korespondentui G.Mikšiūnui pulkininkas pareiškė, kad po metų grįžęs Lietuvon, pastebėjo, jog Lietuvos kariuomenė sumažėjusi perpus. "Geležinio vilko" brigadoje rado katastrofišką padėti. Visai nesirūpinama kariuomenės finansavimo ir buities problemomis. Man tapo aišku, jog "Geležinio vilko" brigada negali toliau normaliai egzistuoti nei rudens, nei žiemos sąlygomis. Toliau ne-

taurus metus, bus paleisti namo. O naujokų pašaukti negalesime, nes neįstengsime jų nei apgyvendinti, nei maitinti. Kariuomenė sumažės dar trečdaliu.

Yra ir daugiau problemų. Nėra karienės doktrinos, nacionalinio saugumo konцепcijos. Seimo Nacionalinio saugumo komitetas, užuot rengę šiuos dokumentus ir teikęs pagalbą kariuomenei, darė viską priešingai. Iki šiol nėra kariuomenės įstatymo, neaišku, koks bus

nesunku įspėti. Seimo paskirtas Krašto apsaugos komitetu pirmininku "kūjų ir pjautuvu riteris", Vytautas Petkevičius, priklausė grupėi, kuri buvo priešinga Lietuvos kariuomenės atkūrimui. Tai jis įrodinėjo savo leidžiamame laikraštyje "Opozicijoje". Rugpjūčio 31d. Lietuvos televizijos programos laidoje Vytautas Landsbergis tarė: "Lietuvos kariuomenė jau beveik sugriauta. Žinomo pobūdžio karys, Vytautas Petkevičius, savo padarė".

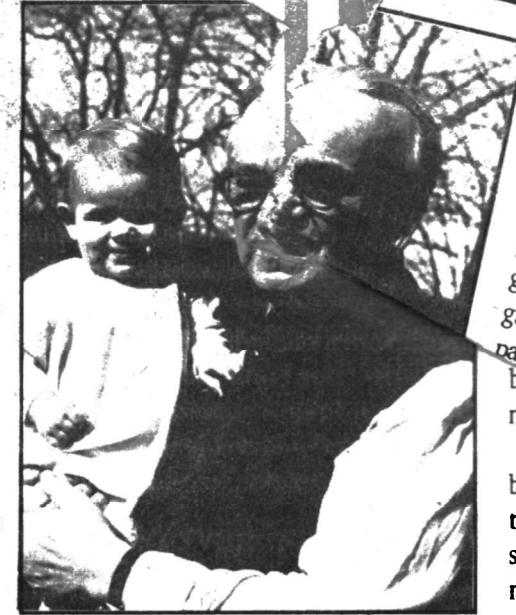
Ar beliks tik oficialiose iškilmėse nuolat dalyvaujantis milžino leitenanto su kardu vadovaujamas garbės būrys (per klaidą vadinamas kuopa)?

Rašytojas Vytautas Petkevičius nekentė vyrų su Lietuvos kariuomenės uniformomis, prieš juos kovojo. Tą kovą testi jam pavedė dabartinis Lietuvos Seimas. Petkevičius mylėjo šautuvą, bet dar labiau mylėjo kūjį ir pjautuvą.

Mūsų tévynéje šiandien vilkai tapo aviganiais.

Henrikas KUDREIKIS

Iš 1994 11 05 "Draugo"

žiaus vyras ru-
dais ūsiukais.
Nei iš veido, nei
iš kalbos jis
neatrodė vertas
pasitikėjimo,
gyrési naudin-
gais ryšiais, o aš
pagalvoju: "Su
miškų neleli,
Pokalbiu

baigiantis, vyk-
ti į Švediją atsi-
sakiau paaški-
nės, kad netu-
riu tiek pinigų-
ir paprašiau pa-

Vytautas Vaitiekūnas su anūke Doroteja

rūpinti topografinį SSSR ir Suomijos pasienio žemėlapį. Mielai pažadėjo ir vėl paskyrė pasimatymą Karmelitų bažnyčios šventoriuje. Pasimatėme, bet žemėlapio neatnešė. Teisinosi, kad žemėlapius tvarkantis "Komitetas" narys laikinai išvykės. Siūlė dar kartą susitikti. Pajutau, jog nesutikdamas galiau iš šventoriaus laisvas neišeiti, ir pasakiau, kad nutariau keliauti į Švediją kartu su savo bičiuliais.

Po šio pasimatymo Valentinui ir Petru aiškiai pasakiau savo įtarimus, patariau nutraukti su "komitetu" visokius ryšius. Valentinas buvo linkęs paklausytis, tačiau Petras jau buvo įmokėjės didžiulę pinigų sumą už save ir Valentiną. Jis nutarė rizikuoti. Valentinas irgi nenorėjo palikti Petro vieno.

Su Valentiniu susitariau dėl šifruoto laiškučio, kurį jis pažadėjo parašyti bet kokiu atveju. Jeigu išduotam tekste rašyti tekstą tokį, kokį jam diktuos tardytojas, išdavystė faktą paliudys dvi sutartai parašytos raidės.

Visi įtarimai pasitvirtino. Valentinas ir Petras iš Kauno senamiesčio į Klaipėdą išvyko krovinine mašina 1947m. birželio 20d. Tarsi pakeleiviai prie jų Vilijampolėje prisiėdo keli enkavedistai. Kelionė tėsėsi tik iki Babtų. Ten jiems uždėjo antrankius.

Po poros dienų "atstovas" Remeikis Petro giminėms Misiūnams perdavė man skirtą Valentino laiškelį. Parašyta, kad viskas pavykę laimingai ir linkėjo man pasiekti jo pavyzdžiu. Šifruotos raidės liudijo išdavystę

(B.d.)

UŽSIENIEČIAI APIE MUS

Šalis, kur avis gano vilkai

begali šaukti kareivių, suremontuoti patalpų, kurias perėmė iš rusų kariuomenės. Šiuo metu esame skolinti 3 mln.lietu. Neturime pinigų nei atlyginimams mokėti. Batalionuose nevyksta kovinis mokymas, batalionai nesukomplektuoti. Nuo 1993m. lauko kariuomenės brigada negavo nei vieno šovinio, nei vieno ginklo, sustojo karinio mokymo procesas, o tai be galio pavojinga valstybės saugumui. Kareiviai, atitarnavę viene-

kariuomenės modelis, nežinome, kokia kariuomenę vyriausybė numato ateityje ir kokios mūsų valstybei reikia. Kariuomenės vadas apskaičiavo, kiek kareivinių reikia palikti, o visa kita atiduoti savivaldybei. Tai būtų kariuomenės žlugdymas. Jeigu ir toliau bus tokis žiūris į kariuomenę, mūsų valstybei gresia katastrofa, gali būti ir labai sunkių padarinių",- baigia plk.ltn.Žukas.

Kokia Lietuvos kariuomenės ateitis,

1995m. sausis

TREMINTINYS

Nr. 1 (142)

8

Įamžintas kovotojų atminimas

ŠIAULIŲ raj. Rajono literatūros muziejaus darbuotojos Birutės Stumbrienės iniciatyva, padedant Šiaulių raj. paminklų tvarkininkai Sigitai Tenterienei bei rajono kraštotoiros sk. vėdėjai Laimai Varkalienei, Gervėnų miško pakraštyje pastatytas gražus paminklas. Čia užrašyti septynių laisvės kovotojų pavardės: Julius Krikščiūnas, broliai Laurynas ir Petras Valančiai, Kazys Jonaitis, Alfonsas Padervinskas, Pranas Barčiūnas ir Antanas Meška. Čia pokario metais kovodami su okupantu kariuomene ir stribais žuvo ketetas partizanų, iš jų net septynetas nežinia kur užkasti. Po šv. Mišių, kurias laikė Lygumų parapijos klebonas kun. Žeknys, gausus susirinkusių būrys aplankė Teklės Padirvinskienės

lapą. Jos vyras ir net keturi sūnūs žuvo partizaninėse kovose. Sustota ir prie paminklo negrižusiems iš Sibiro tremties atminanti. Jis pastatytas iš lauko rieduliu, surinktu iš kaimų, kurių gyventojai patyrė tremtį. Kunigui pašventinus Gervėnų miško paminklą, atsiminimais apie žuvusiuosius dalijosi išlikę gyvi kovų bendražygiai, kaimynai. Šiaulių dramos teatro aktoriai ir moksleivai padeklamavo eileraščių. Dainavo Šiaulių tremtinių choras. Padėtos gėlių puokštės, uždegotos žvakutės. Vakare Naisiuose, rašytojo Zigmo Gėlės muziejuje, apžiūrinėjome parodą. Vėl skambėjo tremtinių ir partizanų dainos.

Šito gražaus partizanų atminimo jamžinimo darbo paska-

tintos, 1994m. gruodžio 21d. raj. Kultūros skyriaus būstineje susirinko minėtosios trys kultūros puoselėtojos, Šiaulių "Aušros" muziejaus moksl. bendr. istorikė A. Malinauskaitė, partizanų atstovas S. Plenys ir nuspindė 1995 metais prateisti nežinia kur palaidotų partizanų paiešką ir jų atminimo jamžinimą. Pirmiausia nusprensta jamžinti žuvusiuosius prie Paviekių kaimo atminimą. Tarp jų - net du Žemaičių apygardos štabo nariai, Šatrijos rinktinės vadas ir dar septynetas partizanų. Iš viso šioje vietoje 1949m. rugpjūčio pabaigoje žuvo dešimt partizanų. Tikėkimės, kad Šiaulių rajone nebūs užmirštas né vienas laisvės kovotojas.

**Alfonsas DAUNYS
Šiauliai**

VILKAVIŠKIS. 1994m. gruodžio 3d. įvyko rezistencijos 50-mečio minėjimas. Jį pradėjome šv. Mišiomis už žuvusius ir gyvus partizanus.

Etnografijos muziejuje įvyko iškilmingas šiai datai skirtos parodos atidarymas. Ekspozicijoje - partizanų nuotraukos. Vienose jie žvalūs, jauni, linksmi, kitose - išniekinti žuvusiuosius lavonai, sudėgintų sodybų likučiai. Kiti eksponatai - bunkeriuose ir slėptuveose rasti partizanų asmens daiktai ir dokumentai.

Parapijos salė vos sutalpino minėjimo dalyvius. Pirmiausia skambėjo Tautinė giesmė.

Tarp garbės svečių buvo ir Seimo narys A. Endriukaitis, vienintelis išlikęs gyvas legendinės trijulės dalyvis Klemensas Širvys-Sakalas, kiti aktyvūs pasipriešinimo dalyviai.

Minėjimą rengė muziejaus direktorė Gabriele Karalienė ir LPKTS Vilkaviškio skyrius. G. Kazlauskienė savo kalboje paminėjo, kad kuriamas rajono žemėlapis su žuvusiu partizanu ar ryšininku vietomis, bunkeriais, slėptuvėmis.

Pasipriešinimo dalyvių vardu kalbėjęs K. Griškaitis, Klemensas Širvys-Sakalas kvietė vienyti jėgas prieš artėjančius rinkimus, skubėti bendromis pastangomis atkurti tai, kas sunaikinta, sugriauta, išniekinta.

Nuoširdžiai žodžiais pasipriešinimo dalyvius sveikino svečiai ir vilkaviškiečiai.

Seimo narys A. Endriukaitis nušvietė pragaištingus tautai valančiosios partijos žingsnius, pažymėjo didvyrišką čečenų tautos kovą už nepriklausomybę, padovanojo knygą apie Čečeniją.

Skambėjo partizaniškos dainos ir eileraščiai. Padėta gėlių miesto kapinėse, prie perlaidotų partizanų kapo.

Deja, šioje prasmingoje šventėje nematėme vietinės valdžios atstovų, pedagogų, gydytojų...

Gediminas ALMONAITIS

KAUNAS. 1994m. lapkričio 29d. Vytauto Didžiojo bažnyčioje buvo atnaujamos šv. Mišios už partizaną gen. Adolfą Ramanauską-Vanagą, kuris visą savo gyvenimą atidavė už Lietuvos laisvę. Dalyvavo kovų bendražygiai, artimieji, Laišvės kovos sąjūdžio, LPKTS nariai, Šauliai, krašto apsaugos savanoriai ir miesto visuomenė.

Iš maldos namų visi pasuko prie Nežinomojo kareivio kapo ir Laisvės paminklo. A. Ramanauską-Vanago mirties 37-ųjų metinių proga padėjo gėlių, sugiedoję himnų.

Alfonsas ŠULCAS

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė **Vanda Poderytė**

1995m. sausio 6 d. Nr. 1 (142). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

3000 Kaunas, tel. 209530

Maketavo Rasa Černevičiūtė. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr. 25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 6000. Užs. Nr. 3597

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

**Marija Gujytė-Davidonienė
1927-1994**

1994m. gruodžio 30d. Kaune, Kleboniškio kapinėse, šalia savo mylimo vyro, buvusio politinio kalnio Vytauto Davidonio, amžinam poiliui atgulė ir buvusi Intos lagerio politinė kalinė Marija.

Ji gimė Ukmergės apskr. Siesikų valsč. Užubalio vienkiemijoje. Mokėsi Ukmergės, o vėliau Kauno mokytojų seminarijoje. Lankė aktorinio meistriškumo kursus. 1947m. balandžio 9d. suimta ir nuteista 10 metų kalėjimo. Dvejus metus praleido Lietuvos kalėjimuose, šešerių-Tolimoje Šiaurėje. I Lietuvą grįžo 1955m. Ėjo golgotos kelius, kol buvo leista apsigyventi ir įsidarbinti Kaune.

Vyras grįžo tik 1964m. sunkiai sirgdamas plaučių sirokoje ir netrukus mirė.

Marija turėjo gražų balsą. Dainavo tremtinių ir Priskėlimo bažnyčios choruose. Ne vienas buvęs partizanas, politkalinis ar tremtinys i Anapili buvo palydėtas jos giesme, malda ar eileraščiu.

Atsisveikinimo žodži taré Seimo narys, buvęs Intos politkalinis K. Kryževičius, bendro likimo sesės, Priskėlimo bažnyčios klebonas.

Ilsėkis Viešpatyje, miejoji Marija. Mes tave prisiminsime linksmą, nuoširdžią ir visada skubančią padėti kiems.

Buvusių Intos politkalinių vardu **N. PUPEIKIENĖ**

MUMS RASO

Pirmiausia sveikinu su šventėmis ir linkiu sekimės darbe, asmeniniame gyvenime. Jūsų laikraščio nekantriai laukiu kiekvieną šeštadienį. Perskaityau kiekvieną eilutę, o radus eileraštį apie Lietuvą, tuo įstengiuosi išmokti atmintinai, nes per Lietuvai brangias šventes man dažnai tenka deklamuoti. Dainuoju ir tremtinių chore. Esu buvusi kalinė, perėjau per keturis lagerius. Dešimtį metų kalėjau už tai, kad mylėjau tėvynę ir partizanus. Dabar labai skaudu, kad mūsų kančią neįvertina dabartinė komunistų valdžia...

Stasė GAPŠEVIČIENĖ

Mažeikiai

!!! LIAA SLEPKTE !!!

Žinančius ką nors apie partizaną **Stasi KAZLAUSKĄ**, partizanavusį ir žuvusį Vilniaus krašte, ir Romą **PARDASKAITĘ** prašome pranešti adresu: **Onai Sliesoraitienei, Projekto g. 37-17, Panevėžys**, arba tel. 48298 (8-254).

Juozas Rakauskas-Velnė kai kada buvo partizanai (Erškėtis sl., J. Sakalauskas) buvo išduoti 1948m. rugpjūčio 2d. Salocių miške (išdaviko pavardė žinoma). Juozas Rakauskas vežamas į Molėtus mirė, ten jo kūnas buvo pamestas, vėliau užkastas žvyruobėje. Žinančius daugiau apie ši įvykių prašome parašyti **G. Katinui** adresu: **Melioratorių 2-40, Taurage; tel. 59214 (8-246)**.

Vytauto Rakausko, suteikusio šias žinias, prašau pranešti savo adresą.

Sausio 14d. Panevėžyje bus minima Algimanto apygardos, Vyties apygardos ir Žaliosios rinktinės 50-mečio sukaktis. Ypač laukiami buvę partizanai ir ryšininkai.

12 val. šv. Mišios Kristaus Karaliaus katedroje. Po mišių eisena į "Ekrano" kultūros rūmus.

Koncertuos Šiaulių choras, karių ansamblis, mokiniai. Veiks paroda.

Organizacinis komitetas

koresp.: **Edmundas Simanaitis**
lit. red.: **Danutė Bartulienė, Irma Žukaitė**
korekt.: **Audronė Kaminskienė**
tech.red.: **Vesta Milerienė** **Kaina 70ct**